Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНО: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 187. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 29-го ВЕРЕСНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 29, 1955. No. 187. VOL. LXII.

СТАН ЗДОРОВ'Я ПРЕЗИДЕНТА ПОСТІЙНО КРАЩАЄ

Денвер, Колорадо. — Лікарі стверджують, що президент Айзенгавер почувається дуже добре, і що його стан здоров'я, хоч і поволі, але постійно поліпшується. Вчора лікарське консіліюм, яке складається з особистого лікаря президента генерал-майора Говарда МкСнайдера, полковника Байрона Е. Поллока і полковника Джорджа М. Павелла, три рази видавало бюлетень про стан здоров'я Айзенгавера і стверджувало, що президент не мав гарячки, його тиснення крови і живчик задовільні, а кардіограф показував „постійну зміну до кращого". Але це консіліюм не могло заявити, що небезпека вже минула, бо в тій недузі, на яку терпить президент, комплікації можливі впродовж двох тижнів від початку недуги. (Президент захворів в 2:45 по півночі в суботу 24 вересня). Вчора президент довший час лежав без кисневої комори, в якій він перебував весь час від початку недуги, з малими тільки 30 мінутовими перервами на прийняття харчів. Але під час ночі цю комору мали знову положити на груди й голову президента. Вночі президент спав впродовж десятьох годин і виглядає, що він відпочив. По полудні президент спав дві години. Крім лікарів і медичного персоналу відвідували його дружина і син, майор Джан Айзенгавер, який в середу, 28 вересня, має відлетіти до служби в Форті Белвуар, Вірджінія. Вчора, це значить 27 вересня, був перший день, в якому президент не приймав жадних ліків. Лікарі заявляють, що найближчі 10 днів будуть ще критичні. Хоч президент почувався дуже добре, то лікарі не дозволили з ним говорити на тему політичних проблем, і він не знає, що в Вашингтоні віце-президент Ричард М. Ніксон конферує про те, які повновласті президента можна перенести на інші особи, щоб державна адміністраційна машина функціонувала без перерви. Лікарі сказали президентові про повагу його недуги, і що треба буде довшого часу до повного його виздоровлення. Пресовий секретар президента Джеймс П. Гаґерті заявив, що покищо немає таких важливих справ, щоб треба було комусь передавати повновласті президента. Президент не читає часописів ані не слухає радія і не знає, що діється в ЗДА і світі. Він також нічого не знає про ті спекуляції, які вже появилися у зв'язку з його недугою про те, хто буде кандидувати, коли він не погодиться ще раз бути республіканським кандидатом на президента. Якщо впродовж найближчих двох тижнів не буде важливих справ до полагодження, то не треба буде нікому давати повновласті, щоб хтось інший діяв в імені президента, — заявив Гаґерті. Після двох тижнів, згідно з опінією лікарів, сам президент зможе полагоджувати важніші справи свого уряду. Лікарі два рази денно порозуміваються телефонічно з д-ром Полом Д. Вайтом з Бостону, який в неділю приїхав був до Денверу і лікував президента.

Ніксон нараджується з президентовими дорадниками

Вашингтон. — Віце-президент Ричард М. Ніксон вчора, це значить 27 вересня, нараджувався з найвищими президентовими дорадниками і співробітниками, як вести державні аґенди на випадок довшої недуги президента. Генеральний прокуратор Герберт Бравнелл, який перервав свою відпустку в Еспанії і прибув до Вашингтону, заявив, що покищо не треба нікому передавати повновласті президента, бо немає таких важливих справ, які вимагали б негайного вирішення. Біжучі державні аґенди можна вести на основі тих законних постанов, які вже існують. Бравнелл сказав, що хоч департамент справедливости вивчає справу передачі повновластей президента, то, на його думку, ще немає потреби передавати ті повновласті віце-президентові, бо „вісті з Денверу дуже прихильні". Віце-президент Ніксон запросив на наради генерального прокуратора Бравнелла, президентового асистента Шермана Адамса, секретаря скарбу Джорджа М. Гомфрі і заступника генерального прокуратора Вільяма П. Роджерса. Після цих нарад Бравнелл подав свою думку до відома преси, а Адамс заявив тільки, що „вістки з Денверу" про стан здоров'я президента дуже добрі. Секретар скарбу Гомфрі сказав, що він вдоволений з того, що на біржі видно поправу після тієї знижки, яка була в понеділок 26 вересня. Віце-президент Ніксон продовжує вести аґенди уряду і конферував ще з директором буджету Ровлендом Р. Гюзом і головою Крайового Республіканського Комітету Л. Голлом, а в Пентаґоні з секретарем оборони Гаролдом Е. Вилсоном та з головою Об'єднаних Штабів адміралом Артуром В. Радфордом.

Льонарді заявляє, що Арґентині нічого боятися ні перонізму, ні комунізму

Буенос Айрес. — Ген. Едвардо Льонарді, тимчасовий президент Арґентини заявив у розмові з американськими журналістами, що Арґентина має гіркий досвід з тоталітарним режимом, але не бачить загрози для країни тепер ні в комунізмі ні в перонізмі. Все ж таки, в арґентинських політичних, головним чином католицьких, колах побоюються, що Льонарді хотів би піти за прикладом Еспанії і встановити в країні режим подібний до корпоративного устрою, встановленого ген. Франком. Причину до таких побоювань дало іменування міністром закордонних справ Арґентини прихильника еспанського фалянґізму і проґаґатора повної окремішности держав т. зв. латинської чи еспанської Америки д-ра Амадеа, як теж призначення пресовим офіцером уряду д-ра Хуана Карльоса Гаснече, людини з таким ж самими поглядами, як д-р Амадео. Щодо колишнього президента Перона, то Льонарді не вважає його загрозою для нового режиму в Арґентині і на запит, чи це правда, що арґентинський уряд хотів би обмежити час його перебування в Параґваю, Льонарді відповів, що цієї проблеми взагалі немає потреби видвигати. Льонарді так з'ясував програму нового уряду: колишній власник часопису „Ля Пренса", як і власники інших сконфіскованих перонівським режимом часописів, одержать визнання їх прав на судовому шляху; взаємини між Арґентиною і ЗДА будуть і надалі щиросердечними, згідно з традиційною приязню між обидвома країнами; вибори будуть розписані зараз, як тільки буде проведена відповідна підготова; буде проголошена негайно широка політична амнестія. Щодо від'їзду Перона до Параґваю, то як заявив Льонарді, немає для цього ніяких перешкод і все залежить тільки від параґвайського уряду. Але не зважаючи на цю заяву Льонарді, корабель „Параґвай" з кол. президентом Пероном перебуває далі на арґентинських водах. Депортовані Пероном свого часу католицькі достойники єпископ Мануель Тато і монс. Рамон Новоа одержали від арґентинського уряду прохання вернутися до країни і виконувати далі свої священичі обов'язки.

З огляду на безпеку звільнено 3,614 державних урядовців

Вашингтон. — Голова Комісії Цивільної Служби Філіпп Янґ в Сенатській Підкомісії для Поштових Працівників і Цивільної Служби заявив, що від 28 травня 1953 до 30 червня 1955 року звільнено, з огляду на безпеку країни, 3,614 державних урядовців. Це становить майже 10 відсотків усіх урядовців, що їх звільнено за той самий час, з усіх інших причин (37,450). Опубліковане 23 жовтня 1953 року число урядовців, звільнених за нельояльність, було невірне, бо воно становить не 1,456, а 1,899. Демократичні члени підкомісії домагалися, щоб Янґ подав число комуністів між звільненими урядовцями, бо, мовляв, республіканці твердять, що попередній демократичний уряд протеґував комуністів. Янґ сказав, що число комуністів між звільненими урядовцями міг би виявити лише департамент справедливости. Демократичний сенатор Метью М. Ніллі, невдоволений з цієї заяви, сказав, що визначні республіканці, в тому числі й президент Айзенгавер, твердили про симпатії до комуністів серед демократів. На це Янґ відповів: „Сенаторе, мене обурила ваша згадка про президента. Вона свідчить про велику вашу нетактовність!"

Американська громадська опінія в обороні втікачів в Німеччині

Ню Йорк. — Проголошений західньо-німецький комунікат про те, що право політичного асилю є ґарантоване західньонімецькою конституцією і що Західня Німеччина не буде нікого „репатріювати" проти волі виразної згоди і власного бажання, викликало вдоволення в американській публічній опінії, настороженій проти всякої насильної „репатріяції" до комуністичних країн. Висловом такого становища американського громадянства, яке є однозгідне з становищем американського уряду, була редакційна стаття в „Н. И. Таймсі" з останнього вівтірка 27 ц. м., п. з.: „Втікачі з Росії". Редакція того часопису, пригадуючи „претенсію" Булґаніна на недавній пресовій конференції, щоб вернулись — „100,000 совєтських громадян", — висловлює „зацікавлення", чи Совєти дозволять Західній Німеччині вислати до СССР свою репатріяційну комісію для провірки, скільки цивільних німців знаходиться там і хто з них хоче переїхати до Німеччини.

ЧОТИРИ ВЕЛИКОДЕРЖАВИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО НОВОЇ ЖЕНЕВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ТРИ ЗАХІДНІ МІНІСТРИ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ РАДИЛИ В НЮ ЙОРКУ Й ОСЯГНУЛИ ПОВНУ ОДНОЗГІДНІСТЬ. — СПІЛЬНИЙ ОБІД І НАРАДА З МОЛОТОВИМ

ЗАКОРДОННІ МІНІСТРИ ТРЬОХ ВЕЛИКОДЕРЖАВ

Державний секретар Джан Фостер Доллес (зправа), міністер закордонних справ Британії Гаролд МекМіллан (зліва) і міністер закордонних справ Франції Антуан Піне під час зустрічі в Ню Йорку.

Ню Йорк. — Користаючи зі з'їзду міністрів закордонних справ на Генеральну Асамблею Об'єднаних Націй, три західні міністри, державний секретар Доллес, англійський міністер закордонних справ МекМіллан і французький міністер закордонних справ Піне, відбули в понілок і вівторок цього тижня вичерпні розмови, в яких розглянено всі справи, що будуть предметом найближчої конференції у Женеві з Совєтським Союзом. Та Женевська конференція міністрів закордонних справ 4-х великодержав розпічнеться 27 жовтня ц. р., як безпосередній наслідок Женевської конференції голов урядів тих великодержав. Не прийшовши тоді до згоди в ніякій конкретній справі, през. Айзенгавер, Іден, Фор і Булґанін доручили були своїм міністрам закордонних справ зійтись в жовтні ц. р. і нараджуватись спеціяльно над трьома справами: об'єднанням Німеччини, розброєнням та „нав'язанням тісніших взаємних контактів". Три західні міністри дійшли до повної однозгідности щодо суті названих трьох справ і тактики, яку стосуватимуть у Женеві. Деякі подробиці щодо німецької проблеми будуть ще з'ясовані й уточнені в нараді з західньо-німецьким міністром закордонних справ фон Брентано, який для цієї цілі вже прилетів до ЗДА з Бони. Державний секретар Доллес, який замешкав в Ню Йорку в готелі Валдорф Асторія, видав обід для названих трьох західніх міністрів закордонних справ і Молотова. Кожний з них прибув з своїми 5 найближчими співробітниками. Обід тривав 2 години, а Молотов, — як зазначують американські газети — „був в дуже доброму гуморі". Після того відбулась півторигодинна нарада чотирьох міністрів закордонних справ над формально-процедуральними справами Женевської конференції. Західні міністри погодились, щоб зорганізуванням і веденням технічно-секретарської роботи зайнялись большевики. Молотов хотів знати, чи Женевська конференція обмежиться до названих вгорі трьох точок денного порядку, чи може зайнятись і іншими справами. Які справи він хотів би заторкнути — не сказано. Рішено, що спершу треба вичерпати визначений чотирма прем'єрами денний порядок. Однаково у справі Німеччини, як і розброєння, Захід і большевики стоять покищо все ще на таких суперечних позиціях, що преса не віщує великого успіху в Женеві, хіба, що Совєти знову вискочать з якоюсь несподіванкою.

Голосний відгук недуги Президента за кордоном

Вашингтон. — Королі й президенти, прем'єри, міністри закордонних справ, чільні політичні й громадські діячі буквально з усіх країн світу та десятки тисяч американських громадян прислали до Вашингтону й Денверу депеші й листи з висловами свого співчуття з приводу недуги Президента та бажання найскорішого його видужання. Королева Єлисавета прислала одну депешу недужому Президентові, другу його дружині. З Совєтів наспіли три депеші — від Ворошилова, Булґаніна й Хрущова. Навіть князь найменшої у світі „держави" Монака вважав своїм обов'язком прислати депешу вдержану у сердечному тоні. Крім відгуків куртуазійного характеру, недуга през. Айзенгавера сколихнула міжнародним політичним світом. Особливо англійська й західньо-німецька преса хвилюються політичними наслідками тієї недуги, висловлюючи різні міркування на тему можливостей персональних змін в американській верхівці, які відбились би на закордонній політиці ЗДА. Всі славлять широкий політичний завид, спокій і видержливість Д. Д. Айзенгавера.

Єгипет купує зброю у большевиків

Каїро. — Всупереч недавнім відомостям, що Єгипет, маючи до вибору можливість дістати зброю від ЗДА чи від Совєтів, „очевидно" вибрав Америку, офіційно проголошено, що поміж Єгиптом і Чехословаччиною дійшло до підписання умови про доставу зброї з відомих, основаних ще за часів австро-угорської монархії, великих закладів Скода в ЧСР. Очевидно, що насправді ця умова заключена не з Прагою, а з Москвою, яка диктує Празі. Факт єгипетсько-чеської умови потвердив єгипетський прем'єр Нассер англійському амбасадорові. — У цій справі нараджувались державний секретар Доллес і англійський міністер закордонних справ МекМіллен і видали спільний комунікат, в якому заперечується, наче б в справі достави зброї Єгиптові, колинебудь були якісь розбіжності поміж ЗДА й Англією. Ці обидві держави, мовляв, хочуть оминути перегонів у зброєнні на Близькому Сході й апелюють до „інших держав", щоб вони трималися тої самої політики. Сказано це під адресою Совєтів, які — очевидно — зацікавлені в тому, щоб через доставу зброї арабському світові зискати собі там поважні політичні впливи та щоб сіяти неспокій на Близькому Сході. Західні держави — пишуть часописи — поважно стурбовані цим останнім рішенням єгипетського уряду, бо воно грозить порушити теперішню „рівновагу сил" на Близькому Сході й довести до нового ускладнення. Єгипет мабуть тому вибрав Совєти, як доставця зброї, бо Америка не хотіла доставити Єгиптові турбомоторові літаки й важкі танки, а також не погоджувалася на обмін зброї за єгипетську бавовну, якої не потребує, — на що радо згодилися московські комуністи.

Західня Німеччина не погоджується на участь Східньої Німеччини в Женевській конференції

Об'єднані Нації. — Західня Німеччина стоїть далі твердо на становищі, що тільки вона одна репрезентує весь німецький нарід. Заявив це отверто західньо-німецький міністер закордонних справ фон Брентано, який прибув літаком до Ню Йорку в товаристві проф. Гальштайна і свого секретаря на зустріч з трьома західніми міністрами закордонних справ — про що мова в окремій новинці. Фон Брентано заявив, що західньо-німецький уряд не зголошуватиме подання до Об'єднаних Націй на прийняття її туди — поки Німеччина не стане об'єднана. Тоді, мовляв, напевне не буде перешкод у прийнятті Німеччини до ОН. Брентано відвідав генерального секретаря ОН Гаммаршилда, який запевнив його, що Об'єднані Нації радо привітають у своєму гурті Німеччину. На запит журналістів, Брентано заявив, що західньо-німецький уряд рішуче спротивиться, щоб Женевська конференція 4-ох міністрів закордонних справ, яка радитиме в справі об'єднання Німеччини, запитувала про думку в цій справі східньо-німецький уряд, дармащо Совєти признали Східній Німеччині „суверенність". Західня Німеччина далі стоїть на становищі, що східньо-німецький уряд спирається виключно лише на силу Совєтів і одну комуністичну партію, отже не є ніяким репрезентантом німецького народу, на жадній частині німецької території.

Британські кораблі поїдуть до Ленінґраду і совєтські до Портсмуту

Лондон. — В жовтні цього року відбудуться куртуазійні відвідини британської фльоти в Совєтському Союзі і совєтської фльоти в Англії. Між 12 і 17 червня шість кораблів Королівської фльоти із залогою 2300 моряків під командуванням адмірала Денні відвідає Ленінґрад. В той же сам час до британської пристані Портсмавт прибуде ескадра совєтської балтійської фльоти під командуванням адмірала Арсена Г. Головка. В склад совєтської ескадри входять два кружляки (крейсери) і чотири винищувачі із 3000 моряками залоги. Ідея таких „відвідин" виникла в розмові між британським прем'єром Іденом і совєтським Булґаніним під час Конференції Чотирьох у Женеві.

В АМЕРИЦІ

● З недавнім „транспортом" нових іміґрантів прибув до ЗДА баптистський проповідник 55-річний Н. Вессель разом із дружиною та дев'ятьма дітьми у віці від 4-ох до 22-ох років. З Ню Йорку він виїхав Акрону, Огайо, де працюватиме як помічник баптистського пастора.

● Спеціяліст серцевих недуг д-р Вайт заявив, що він мав багатьох пацієнтів, які хворіли на ту саму недугу, що президент Айзенгавер, але пізніше виздоровіли і виконували важку фізичну й умову працю.

● Контрадмірал Ричард Бирд пропонує американському урядові вивезти із своїх складів надвишки зерна на північ у підбігунові околиці, де б воно в замороженому стані чекало на „худі роки".

● Крайова Радіова Компанія відступить республіканцям безплатний час на своїй станції аж тоді, коли виявиться, що губернатор Ню Йорку Аверелл Гарриман, який користає з безплатних авдицій, промовлятиме в партійному дусі.

● Віце-президент Ніксон визначив 6-ох сенаторів, які в місяці листопаді мають бути гістьми англійського парляменту. Між ними три республіканці і три демократи. Між демократами бувший віце-президент з часів Трумана — сенатор Албен В. Барклі.

● Адмірал М. Л. Ройер передав почесну грамоту панні Геллен Келлер за її заслуги для сліпців у цій країні і в цілому світі. Цю грамоту призначив панні Келлер Призидентський Комітет для допомоги сліпцям. Церемонія відбулася в Колд Спрінґ Гарборі, Лонґ Айленд, під час прийняття в честь Геллен Келлер, яка сама осліпла ще в дитинстві.

● Демократичний губернатор стейту Ню Джерзі Роберт Майнер заявив, що це „нечесно" робити спекуляції у зв'язку з недугою президента Айзенгавера, і тому він відмовляється складати заяву в цій справі. „Мені жаль, що президент хворий, і я бажаю йому скорого видужання", — сказав Майнер.

● Щоденник „Ди Трібюн" в Шикаґо пише, що республіканці щиро призналися до недуги президента, хоч знали, що це багато пошкодить їм перед виборами. Не так зробили демократи в 1949 році, коли затаїли недугу Ф. Д. Рузвелта, щоб виграти вибори.

● Федеральна Рада, яка вирішує справи передчасного звільнення з тюрми в'язнів за добру поведінку, відмовилася зменшити реченець ув'язнення для комуністичного провідника 74-річного Джекоба Мінделa, який в Денбері, Коннектикат, відбуває кару.

ВІСТІ З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ

(За совєтською пресою і радіо)

„ДЕ КУПИТИ В ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКУ ГАЗЕТУ?"

Якийсь В. Пеньков скаржиться до редакції „Радянської України": „Свою відпустку я провів у Дніпродзержинську. За останні кілька років у цьому місті сталися великі зміни: тут з'явилися нові багатоповерхові будинки, нові маґазини, культурні заклади. Але прикра річ — у цьому великому робітничому центрі після 10-ої години ранку важко дістати свіжу газету, бо більшість кіосків одержує їх в обмеженій кількості. Зовсім мало в місті газетних вітрин, вивішують у них газети з запізненням. Сітка книжково-газетних кіосків у місті слабо розвинена; особливо їх мало на передмістях."

МАСОВО-ПОЛІТИЧНА ПРАЦЯ ШКУТИЛЬГАЄ

„Радянська Україна" з 12 серпня у передовій статті гостро атакує партійні організації Одеси, Волошировграда, Борислава і Львова, які занедбали на заводах і фабриках цих міст масово-політичну працю. „Ведеться її — читаємо у цій статті, — на низькому рівні, у відриві від життя, від практичної діяльности партійних організацій. На підприємствах аґітатори провадять бесіди з робітниками лише принагідно, не виховують у них почуття особистої відповідальности за успішне виконання державних плянів. Занедбаністю масово-політичної праці в значній мірі пояснюється той факт, що ці заводи й фабрики працюють погано, не виконують планових завдань, допускають великий брак..." Одним словом, якби аґітатори більше натиснули на робітників своїми „бесідами", то фабрики відразу запрацювали б „добре".

„МОКРІ" НАСТРОЇ НА ВОЛИНІ

Під таким заголовком містить „Радянська Україна" допис свого кореспондента про організацію праці на жнивах у Волинській області. „Між косовицею, в'язанням та молотьбою — пише кореспондент — допущено тут великий розрив. Досі жадна артіль не приступила до молотьби й здачі хліба державі. В більшості колгоспів молотарки не перевірені. Льокомобілі не мають пального. Зерносушарні досі не приведені в дію, — чекають соняшних днів. Отакі „мокрі" настрої панують в Володимир-Волинському, Локачинському, Олицькому та інших районах, а тим часом керівників сільського господарства охопила „засідательська метушня" — засідають по своїх кабінетах з ранку до ночі, радячи, як то пляни перевиконати.

МІНЕРАЛЬНА ВОДА З ДОНЕЦЬКИХ ДЖЕРЕЛ

У крамницях міста Сталіно (Донбас) появилася нова мінеральна вода — „Яковлівка". Продукують її на базі мінеральних джерел, розташованих недалеко обласного центру, в селі Яковлівка, Авдіївського району. Воду доставляють у термоцистернах на заводи безалькогольних напитків, де її фільтрують, газують і розливають у пляшки. В наступному році, — як подає ‚Радянська Україна', — на місці мінеральних джерел побудують завод мінеральних вод, який річно випускатиме 10 мільйонів пляшок „Яковлівської" води. Український державний науково-дослідний інститут курортології дав високу оцінку донецькій мінеральній воді.

УКРАЇНСЬКИХ КОМБАЙНЕРІВ ВИВОЗЯТЬ НА ЦІЛИНУ

Комбайнерів кримських машино-тракторних станцій, що закінчили збирання колоскових, вивозять на жнива до радгоспів Казахстану. Також комбайнерів Вінниччини разом з аґреґатами вивезли на збирання зернових до колгоспів Кустанайської області Казахської ССР. Шість кращих комбайнерів поїхали „добровільно" на цілину з Тернівської МТС Джулинського району. З Устянської МТС Бершадського району до Казахстану виїхали 5 комбайнерів, серед них відомий майстер комбайнування Оникій Прибила.

В СВІТІ

● Папа Пій XII прийняв на приватній авдієнції посадника міста Джерзі Сити Бернарда Беррі.

● У Комуністичному Китаї встановлено маршальські ступні і відзнаки. Першим маршалом проголошено генерала Чутега, віцепрем'єра комуно-китайського уряду. „Найвищим маршалом" має стати „китайський Ленін", Мао Тсе-тунг, що надасть собі того титула.

● Біля берегів Шотляндії невдало закінчилися спроби піднести з морського дна адміральський корабель „Дюк де Флоренчія", що належав до еспанської Великої Армади і 400 років тому пішов на дно. Один шотляндський аристократ, який вважає себе за леґального власника цього корабля, втратив великий маєток, сподіваючись знайти у тому кораблі скарб еспанської фльоти.

● В арґентинській амбасаді в Парижі зняли портрети генерала Перона та його померлої дружини Еви, як тільки наспіла вістка, що генерала Льонарді проголошено тимчасовим президентом Арґентини.

● Комуно-китайська преса ремствує з приводу рішення Об'єднаних Націй не займатись на цьогорічній сесії справою допущення комуністичного Китаю до ОН. В головному офіційному органі пейпінґського уряду рішення ОН, прийняте 42 голосами проти 12, названо „грубим порушенням інтересів світового миру й безпеки".

● Гаджі Камлон, ватажок комуністичних партизанів на Філіппінах, який 8 років займався грабіжницькими нападами та вбивствами, піддався владі разом з 18 своїми найближчими „співробітниками". Він уже двічі користав з амнестії, але за кожним разом знову втікав у підпілля й починав підривну роботу. Президент Маґсасай заявив, що Камлона судитимуть звичайним судом за бунт, убивства й спроби повалити державний устрій.

● В Алжирі у сутичках з військом вбито в останньому часі 69 арабських терористів, а коло сотні схоплено в полон. Французи переводять „пацифікацію" в районі міста Констатін у відплату за бойові атентати.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

ОСНОВНА ВИМОГА

Остання, п'ята з черги сесія Пан-Американської Української Конференції, що відбулася в Торонті, Канада, в кінці минулого тижня, проходила під двома головними аспектами: 1) необхідности відповідного посилення й розгорнення діяльности цієї спільної репрезентації українців американських країн на міжнародному терені та зосередження цієї діяльности на терені Об'єднаних Націй і панамериканському форумі і 2) нової перевірки можливостей та нової спроби спричинитися до повної консолідації українських визвольних сил, уважаючи це за першу передумову використання цих сил і їх успішного вкладу у визвольні змагання українського народу.

Щодо першої проблеми не було жадної розбіжности думок. Висловлені на ці теми погляди і пропозиції голови КУК адв. Яремовича і голови УКК проф. Добрянського прийнято однодушно і оформлено в коротку, загальну резолюцію, що тепер має стати базою дальшої праці. Можна сказати, що в цьому відношенні немає жадної розбіжности думок і серед українського загалу обабіч океану.

Але куди складніше завдання перебрав на себе президент УКК п. Дмитро Галичин, з'ясовуючи найскладнішу і найтруднішу проблему і вимогу повної консолідації українських визвольних сил. Причини її складности і її нагальности загальновідомі, і вони з'ясовані в друкованій у цьому числі доповіді. Хочемо звернути увагу на деякі моменти.

Поперше — навряд чи можна було б у теперішніх наших обставинах придумати для обговорення цієї проблеми, кращий форум, як ним є Пан-Американська Українська Конференція. Справа ясна. ПАУК бо сам є правзором такої консолідації, отже має повне моральне право про неї говорити та її вимагати. Подруге — ПАУК репрезентує центральні представництва громадян американських країн, які зв'язані з Україною своїм походженням, своєю кров'ю, культурою та традицією і — не в малій мірі — також змаганнями, але які все ж таки не можуть мати жадних ані амбіцій, ані претенсій до того, що в консолідаційних заходах становить поважну трудність: до репрезентації України і українського народу. Значить, бодай теоретично вони можуть обговорювати ці складні проблеми „збоку", більш об'єктивно, безсторонньо та неособово. Це є принцип, від якого у практиці можуть бути і були всілякі відхилення, але кінцевий результат цих нарад та їх оформлення все ж таки стоять під знаком цього принципу.

Кінцеве рішення ПАУКонференції цілком правильне: в ім'я української справи та її добра вимагати від українських визвольних сил в Европі повної консолідації. До такої вимоги ПАУК та репрезентовані нею українці американських країн мають повне і таке саме право, як його мають у домаганні до урядів своїх країн, щоб вони проблему визволення поневолених народів включили у свою міжнародну політику, як передумову миру. Вимагаючи консолідації, ПАУК не накидає своєї розв'язки чи форми для неї. Він тільки „вважає", що справи консолідації не можна починати знову від початку, що в змаганні до неї треба використати все, що в цьому напрямку зроблено і, перевіривши минуле й теперішнє, робити дальші кроки вперед. Тим то він і висловлює переконання, що базою такого завершення консолідації повинна стати Українська Національна Рада, з тим, що це „повинна" стосується до тих сил, що ще є поза нею, як і до тих, що вже охоплені її рямками.

Це — вихідний пункт, це — та „точка зачепу", концепція, яка, без сумніву, може допомогти в розв'язанні проблеми, якщо до неї поставляться наші брати в Европі з відповідним зрозумінням. Також вони самі, а не хто інший, повинні і мають обов'язок спільно вдосконалити форми консолідації і єдиної репрезентації так, щоб вони могли охопити всі групи і щоб давали максимальні практичні можливості „тягнути в один гуж" українську визвольну справу. ПАУК, зі свого боку, не накидаючи нікому ані своїх думок, ані форм, взагалі нічого не накидає. Він тільки вважає за свій обов'язок зробити такий самий „натиск консолідації" на внутрішній український сектор, як він плянує зробити „натиск волі" на міжнародну політику, і в цьому „консолідаційному натиску" пропонує своє безстороннє посередництво.

Беручи до уваги загальну міжнародну ситуацію та потреби й вимоги української визвольної акції, як і внутрішнє українське положення та його тенденції, вважаємо, що ініціятива ПАУК дуже на часі, дуже потрібна й правильна. Вже в найближчому часі, згідно з рішенням сесії ПАУК, будуть пороблені в цій справі деякі практичні заходи. Хочемо вірити, що наші брати в Европі правильно зрозуміють і оцінять ініціятиву ПАУК у цій основній справі і відповідно до неї поставляться.

Дмитро Галичин

ЗА ДІЮЧУ КОНСОЛІДАЦІЮ УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ СИЛ І ЇХ АВТОРИТЕТНУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ

(Доповідь на 5-ій сесії Пан-Американської Української Конференції)

Мені припало трудне завдання: з'ясувати в коротких словах одну з основних проблем української визвольної політики, а саме справу консолідації. Проблема направду діючої консолідації українських визвольних сил та направду авторитетної репрезентації поневоленої, але непокореної України перед вільним світом, знаходиться все ще у нас в дискусійній стадії. За той час, відколи у нас ця проблема існує, змінились до непізнання червоні лінії державних кордонів на мапі світу, одні держави позникали, інші постали, безліч разів за той час змінювались конституції й уряди поодиноких країн, весь політичний, технічний та який ще хочете розвиток зробив стомилевий крок уперед, винайдено водневу супербомбу і навіть штучного земного сателіта, а ми — все ще тупцюємо навколо тієї самої нашої проблеми: діючої консолідації і авторитетної репрезентації.

Консолідація — засіб, а не ціль

Щоб могти цю нашу проблему консолідації і репрезентації з'ясувати та бодай спробувати вказати на можливість її розв'язки, нам необхідне насамперед здати собі ясно справу з того, що це є консолідація і що це є репрезентація, яке їх завдання та яке їх місце в нашому порядку вартостей. Це дуже важливе, бо помітне поплутання цих понять є одною з головних перешкод на шляху до їх розв'язки. Наші турботи з консолідацією і репрезентацією витворили в нас, цілком зрозуміло, скрайності в інтерпретації цих понять та в підході до них. Довга тяганина з цими проблемами змусила одних уважати їх за ціль саму в собі, за якогось ідола, якому можна тільки покланятися та приносити йому хочби і найбільшу жертву. З другого боку, безвиглядність осягнення цієї консолідації і репрезентації створила повне їх легковаження і нехтування. Люди почали вважати їх за абстракт і абсурд, оминаючи вже й правильну назву цих понять, вважаючи її за зогиджену.

Тому, поки зачнемо з'ясовувати ці проблеми та шукати їх розв'язки, нам необхідно поставити їх на своєму місці, щоб вони не плутались попід ногами і щоб ми поміж ними не блукали.

Одне і друге, консолідацію і репрезентацію, треба вважати не як ціль саму в собі, а тільки як один з найважливіших засобів у змаганні до мети. Нашою метою, метою всіх українців в Україні і не в Україні сущих, є визволення України і відновлення суверенної, соборної і ні від кого незалежної Української Держави. Об'єднання всіх українських визвольних сил і репрезентація України у вільному світі — це для нас майже те „кондіціо сіне ква нон", це та передумова, без виконання якої наш вклад у визвольні змагання Українського Народу не буде такий, як повинен і може бути. Підкреслюю — наш вклад, бо я далекий від того, щоб вірити що українські еміґранти можуть Україну збудувати. Але я, натомість, переконаний, що вони в цю будову Української Держави, яку в найстрашніших умовинах веде героїчний український нарід на Рідній Землі, можуть дати рішальний вклад, якщо саме здійснять ту передумову консолідації і репрезентації.

За яку консолідацію і репрезентацію?

Відповідь на це я поставив уже в заголовку цих моїх міркувань. Думаю і підкреслюю: діючу консолідацію і авторитетну репрезентацію. Обидва ці поняття нерозривно зв'язані, і тому розглядаю їх разом.

Не легковажачи форм консолідації, я все ж таки вважаю, що нам у першу чергу мусить залежати на консолідації дії. Українська визвольна проблема має сьогодні такий самий ґльобальний характер, як її має міжнародна політика кожної країни. У цій визвольній акції ми не сміємо занедбати ані одної ділянки, не сміємо залишити без уваги ані одної закутини світу, бо де ми щонебудь занедбаємо, там може створитись діра, якою витікатимуть намарно весь наш труд і всі наші зусилля. Наведу конкретний приклад. Ми маємо підстави вважати, що визвольна політика З'єдинених Держав у відношенні до поневолених Москвою країн недомагає часто тому, що зустрічає деякі перепони збоку Англії і Франції. Логіка підказує, що наші визвольні зусилля повинні бути скеровані не виключно на Вашинґтон, але — відповідно до кожночасних обставин і потреб — також на Лондон і Париж. — Далі, з практики знаємо, що часом мала і цілком непомітна країна з другого кінця світу може через свого представника в Об'єднаних Націях зробити українській визвольній справі величезну прислугу, якщо її для цієї справи здобути.

Наводимо далі: в одному місці може мати більший вплив і послужити більшим арґументом державна традиція УНР, в другому може мати більше значення революційність УГВР чи ОУН, в одному із симпатіями поставлятьcя до католиків, у іншому до православних чи протестантів, в одному випадку найкращим арґументом буде наука, в іншому може мати швидший успіх пропаґанда. І так кожна українська група, кожний стан і кожна ділянка можуть віддати українській визвольній справі відповідну прислугу, якщо будуть відповідно використані у відповідному часі і місці. І не може бути двох думок, що всі ці сили можна використати найбільш раціонально саме в обставинах такої діючої консолідації.

Що треба розуміти під „діючою консолідацією"? Наш загал, стужений за консолідацією взагалі, часто вважає, що вистачить зійтись, встановити якийсь — як це тепер модно називати — центр, і консолідація готова. Можливо, що саме й тому нам так важко до тієї консолідації дійти, бо досі ми не звертали належної уваги або звертали замалу увагу на той цемент, що мав би цю консолідацію закріпити. А таким цементом може бути тільки велика ідейність, політичний реалізм і цілеспрямована активність. За діючу консолідацію треба вважати оту мазепинську вимогу, щоб усі „в один гуж тягнули", себто не консолідація для консолідації, але консолідація для великої мети, яку українські групи без сумніву мають.

Уявімо собі це на простому прикладі. Уявімо собі, що наша визвольна справа — це важкий віз, який ми можемо тягнути тільки спільними силами. Ми не потягнемо того воза, і навіть не зрушимо його з місця, якщо нашу консолідацію вважатимемо за саме тільки пасивне згуртування біля того воза, або — ще гірше — згуртуємось біля нього та й тягнутимемо його кожний по-своєму на всі чотири сторони світу, бо кожний з нас вважатиме, що саме його шлях і його напрямок найкращий. При більшому зусиллі ми в такому випадку готові б і сам віз нашої визвольної справи розтягнути на шматки та розбігтись по широкому полі міжнародної політики кожний з якоюсь його частиною в руці, але чи буде з цього яка користь для визвольної справи? Думаю, що може бути тільки шкода. Ми не зрушимо того визвольного воза і не потягнемо його далеко, якщо кожний з нас буде сваритись за місце біля того воза. Діюча консолідація — це рух; без більшої уваги на те, хто цей віз тягне, а хто його попихає. В самій дії наші сили і вартості найкраще впорядкуються і в самій дії кожний найшвидше і найкраще знайде найбільш відповідне для нього місце.

Якщо так ми розумітимемо нашу консолідацію і якщо так до неї ставитимемось, то не буде страху, що вона розіб'ється. Демократичні засади, що їх ми всі визнаємо, допоможуть нам цей визвольний віз тягнути і зберегти при цьому відповідний порядок, допоможуть тягнути цей віз направду в один гуж без огляду на те, хто з нас чи яка з наших груп буде в якому місці. Хто вважатиме, що місце для нього не відповідне, чи шлях для нього не відповідний, хай чесно, демократичним порядком та власними вартостями змагається за краще місце, хай докаже, що в іншому місці він краще потягне.

Очевидно, що з цим нерозривно зв'язана і проблема відповідної репрезентації, бо вона потрібна і для самої консолідації і для її активности. Також і тут єдину розв'язку дає справжня демократія, і тоді теж авторитет такої репрезентації був би логічним наслідком і сам собою зрозумілий.

Досвід минулого

Очевидно, що в змаганні до діючої консолідації нам не можна легковажити і не можна нехтувати минулого. — Правда, ми, українці, не належимо до тих націй, що вміють користати з досвіду минулого, вчитися на успіхах і невдачах своєї історії. Але ми мусимо до цього змагати, мусимо пробувати, бо ж не можна завжди починати історії від початку. Теж і в цих консолідаційних змаганнях не було б більшої помилки, як починати від початку і пробувати перекреслити весь дотеперішній розвиток і дотеперішній досвід. Мусимо почати тягнути наш визвольний віз сконсолідовано з того місця, де він тепер стоїть. Нам треба тільки знати, де він стоїть, і зробити нову перевірку сил та евентуально їх відповідно до потреби перегрупувати так, щоб для кожного було при ньому відповідне місце. Ідеально ми цього зробити не зможемо, але поліпшення і вдосконалення будуть можливі і відносно легкі вже в самій дії, в діючій консолідації.

Де ж ми є сьогодні? Пogляньмо бодай загальниково в минуле, бодай в минуле останніх десяти років. Перевірмо бодай головні етапи того шляхетного змагання до консолідації українських визвольних сил на еміґрації та до створення відповідної репрезентації України у вільному світі.

Перші консолідаційні спроби серед масової української еміґрації в Европі, зокрема в Німеччині, були наявні вже в половині 1945-го року, себто вже на свіжих і гарячих ще побоєвищах другої світової війни, коли українська — назвімо це партійно-політична — децентралізація була на вершку антаґонізму та взаємного поборювання. Ці спроби не дали жадного практичного результату, але все ж таки вони бодай звернули увагу на потребу консолідації.

Друга спроба, вже з деяким практичним результатом, наступила на початку 1946-го року, під час відвідин в Европі нашого першого і єдиного досі голови ПАУК, тоді також голови Комітету Українців Канади, всечесного о. д-ра Василя Кушніра. Він, звичайно, міг би найкраще сам про це сказати. Я тільки коротко пригадаю:

На день 12-го березня 1946-го року скликано представників усіх політичних партій і груп для обговорення консолідаційних можливостей та підготови консолідаційної акції. В нарадах взяли тоді участь представники 9 партій і груп: Українського Національно - Демократичного Об'єднання (УНДО), Української Соціял - Робітничої Партії (УСРП), Української Соціял - Демократичної Робітничої Партії (УСДРП), Української Партії Соціялістів-Революціонерів (УПСР), Організації Українських Націоналістів (солідаристів) під проводом полк. Андрія Мельника, Організації Українських Націоналістів (революціонерів) під проводом п. Степана Бандери, Союзу Гетьманців-Державників, групи т. зв. Організованої Громадськости, яка опісля злучилась з іншими в Український Національно-Державний Союз, та груп, згуртованих коло державного центру УНР. Наради тривали два дні і проводив ними о. д-р В. Кушнір. У результаті тих нарад створено т. зв. Контактний Комітет українських політичних партій для координації їх праці. Для цього Контактного Комітету прийнято тоді спільну платформу, у якій сказано:

„Теперішні складні і несприятливі для нас міжнародні відносини, важке положення нової української еміґрації і, зокрема, її неозначений та неоформлений під правним оглядом стан промовляють переконливо за необхідність об'єднатися всім зорганізованим українським національно - політичним групам для спільної, чесної та льояльної співпраці над внутрішнім консолідаційним процесом нашої еміґрації на демократичних засадах і для унагляднення цього процесу на зовнішньополітичному відтинку. За передумову практичного переведення в життя дійсної консолідації, зібрані представники політичних груп уважають однозгідно такі засади:

1. Здорове громадське і політичне життя нації має базуватись на твердих принципах права і християнської моралі;

2. Усі політичні чинники осуджують, як суперечні з правом і мораллю та як шкідливі в житті нації, зокрема для її нормального розвитку, всякі прояви морального та фізичного терору;

3. Усі політичні групи якнайрішучіше відкидають усякі тотально - монопартійні тенденції, як фашистівського і націонал - соціялістичного, так і большевицького характеру, і спільними силами поборюватимуть їх у кожній ділянці українського життя;

(Продовження на ст. 3-ій)

АРҐЕНТИНА В СІМ'Ї АМЕРИКАНСЬКИХ КРАЇН

Визнаючи новий — „тимчасовий" — уряд Арґентини під керівництвом ген. Едварда Льонарді, державний департамент З'єдинених Держав заявив, що перевів цю справу „так швидко, як це тільки було можливе технічно й дипломатично". Це свідчить про те, що Арґентина — важлива країна в колі американських країн, а зокрема країн Латинської Америки.

Впродовж існування Організації Американських Держав Арґентина позначається протиставленням своєї політики політиці З'єдинених Держав. Це амбітна країна. Вона раз-у-раз пригадує про своє значення й вимагає для себе проводу в Латинській Америці. Таке наставлення Арґентини до своїх співплемінних сусідів викликає обурення проти неї хоч би тому, що вона дивиться на свої посестри дещо „згори", вважаючи себе за природню провідницю не так у її прогресі, як радше в опозиції до З'єдинених Держав. Одначе, це обурення не дуже турбує Арґентину, поки вона може втримати своє провідне становище серед своїх заандейських посестер в конкуренції до прибережної надтихоокеанської республіки Чіле.

Визнання уряду ген. Лонарді З'єдиненими Державами вказує на те, що Америка вважає новий уряд Арґентини за добрий, сильний і постійний. Кореспонденти північно-американських щоденників, які перебувають в Арґентині, повідомляють, що тимчасовий президент Льонарді є „ліберальний" політик. Тому, що він належав завжди до опозиції проти диктатора Перона, волелюбне населення переконане, що після повалення Перона прийдуть кращі часи для їх батьківщини.

Важливість Арґентини в сім'ї американських країн визначається й її географічним положенням і її просторами. Вона простягається на яких 2,300 миль від підтропікальних околиць Шако на півночі до холодної і вітряної Вогненної Землі на півдні. Вона становить одну третю частину обширу З'єдинених Держав і другу щодо величини найбільшу країну Латинської Америки (перша — це Бразилія). Її населення начислює 18,000,000 душ.

Саме цей великий обшир Арґентини спричиняє її трагедію. Вона охоплює чотири різнородні фізичні смуги: гори Анди — на заході, лісисту частину Шако — на півночі, Патагонію — на півдні і центральну степову смугу пампасів. Три перші смуги у великій мірі економічно невиплатні, і тільки смуга пампасів дає Арґентині економічну силу, яка ставить її на передовому місці серед країн Латинської Америки.

Тому, що Арґентину вважають за конкурентку З'єдинених Держав, світ доволі добре поінформований про її стан у порівнянні з Північною Америкою. Її населення трудолюбиве і, в більшій частині, має европейських предків. Воно опирає своє багатство на родючих землях пампасів, які сягають 11 стіп глибини і продукують пшеницю, кукурудзу та дають корм для худоби.

Арґентинці — це в значній частині мішанці індіянських племен, що їх еспанці підкорили впродовж чотирьох з половиною сторіч, але й самі з ними змішалися.

Околиця столичного міста Буенос Айресу не була така цивілізована й культурна як, напр., старовинне Перу або Мехіко, коли в 1580 році еспанці вперше там поселилися. Тому розвиток цього міста йшов дуже поволі, і щойно наприкінці 18 сторіччя воно набрало значення латинсько-американського центру.

До 1930 р. правління в Арґентині було „консервативно-демократичне", яке відповідало всім формам демократичних вимог, отже забезпечувало вольності, подібні до тих, що існують у ЗДА.

Постійна конкуренція Арґентини із З'єдиненими Державами може у відповідній мірі продовжуватись і після повалення тиранії Перона. Але дипломатичні зв'язки між Арґентиною й ЗДА можуть бути певніші, а з цим і триваліші, як це буває там, де нарід має парляментарну систему правління.

(С)

СОН

Сон приснився матері вночі:
З-поза степу, де кричать сичі,
Свищуть кулі гірше хуртовин,
З бою, підкоривши сто шляхів,
І пройшовши тисячу боїв,
На подвір'я повернувся син.

Він стомивсь, не підведе очей,
Не відкриє струганих дверей
І стоїть, одну її ждучи.
Мати встала. Двері відкрива
Та в лице їй — буря степова,
Що сміється й плаче уночі.

ПЕТРО КАРПЕНКО-КРИНИЦЯ

Ольга Мак

КОЛИ СКРИПІЛИ ВОЗИКИ...

(До десятих роковин призабутих подій)

(5)

Було вже досить пізно, коли раптом до нас почали добуватися. Гукали п'яними голосами і вимагали відчинити двері. Мама і пані Зіна пішли відчиняти, а ми в той самий момент накинулися на сплячих дітей, вп'ялися пучками в м'які частини їхнього тіла і... Чи це можна віддати словами?..

Кімната виповнилася несамовитим дитячом зойком, в якому тонули вигуки п'яних большевиків і спішні пояснення моєї мами і пані Зіни про те, що тут тільки самі старі жінки та малі діти. Щоб відбити охоту до перевірки правдивости тих пояснень, ми далі викручували пальцями шкіру нещасних дітей, а вони аж заходились від вереску.

Затикаючи вуха і лаючись останніми словами, червоноармійці перейшли нашу кімнату і почали стукати до других дверей, за якими власне були тих три дівчини. Ті не обзивалися і не відчиняли. П'яні большевики попали в лють і по кількох важких зусиллях вивалили двері.

— А-а-а! — заревіли по-звірячому. — То це ви від своїх заховалися!? Від своїх?! Ми кров за вас проливали, а ви...

Лежимо напівмертві і прислухаємося, що діється далі. Удари, боротьба, а на кінець повний жаху і розпуки жіночий голос:

— Що ви робите?! Що ви робите?!

Потім — гуп! — і з вікна падає вниз на каміння тіло. Навздогін за ним летить огидна лайка:

— .....! Сволоч! Бачиш, у вікно вискочила!..

І знову боротьба, і знову повний жаху й розпуки голос:

— Товариші, не робіть цього!.. Змилуйтесь!.. Ми ж — ваші!..

Але „товариші" не вважають ні на прохання, ні на крики, а слова „ваші" розуміють в цілком інакшому сенсі...

Несамовита драма „братерської зустрічі" й „визволення" триває довго, дуже довго, але вона для бідних жертв ще не скінчилася в кімнаті. По якомусь часі п'яні червоноармійці витягнули їх і повели за собою. Приволікли назад аж над ранком і кинули, як дві в'язанки зів'ялої трави, на підлогу.

Ми ходили дивитися пізніше на труп тієї, що розбилася, вискочивши з вікна, і на тих двох, що лишилися живі. Мертва викликала менше співчуття, як живі...

Як виявилося ранком, ми ночували в розбитому будинку банку, і довкола нього валялися купами пачки грошей. Дехто з старших дітей, захопившись таким нечуваним „багатством", напакував тих грошей повні візки, і навіть моя старенька мама принесла в папірчику цілий жмут новісіньких банкнотів і з радістю, в якій одночасно був і страх, пхала їх мені в руки:

— Дарцю, — шептала тремтячим голосом, — тут трохи грошей... Сховай... Щось купимо для дитини...

Але я під впливом враження нічної драми і перед тими можливостями, які нас можуть зустріти, знаходжуся в напівбожевільному стані. Якось довго не можу зрозуміти, чого хоче від мене мама, а коли нарешті зрозуміла, вириваю у неї з рук гроші і викидаю їх через вікно.

— Не смій! — кричу. — Не принось мені цього сміття на очі! Не хочу я ніяких грошей! Дай мені спокій!..

Мама засмучена і ображена: де ж таки видано — викидати гроші через вікно?!

— А що ж то я, — плаче вона, — для себе ті гроші принесла? То для тебе, для Ромця... А ти... Ні, ти не дитина! Ти...

Мамині жалі й докори уриває прихід двох червоноармійців, що якоюсь розвалкуватою ходою вриваються до кімнати і починають цинічно оглядати нас усіх від голови до ніг. Їх погляд зупиняється на пані Стефі, яка вродою і молодістю не зважаючи на щойно пережиту драму, впадає в очі.

— Вот какая ти красавіца! — сміється один червоноармієць і хапає її за руку. — Ну, пайдьом с намі!..

Пані Стефа виривається і летить кулею на подвір'я, де стоять наші візки. Я вибігла ще перед нею, і ми обидві ховаємося попід візочками.

— Гдє жє эта красавіца? — чуємо крики червоноармійців. — Куда она спряталась? Ага, удрала! Ну, нічєво, ми найдьом другую...

І, мов шуліки, вони нападають на якусь дівчину, що стояла коло нас, хапають її за руки і ведуть геть до якоїсь шопи.

Енергійна пані Зіна негайно кидається шукати помочі. Вона зупиняє по дорозі всіх совєтських старшин і оповідає їм про випадок. Але ті здебільша тільки потискують плечима і посміхаються. Врешті, хтось порадив їй звернутися до команди, чи штабу. Пані Зіна побігла й туди, наробила там руху і таки домоглася, що до шопи вислано двох озброєних вояків. Та, поки до того дійшло, минуло більше як година часу.

Ходимо то назад, то вперед біля своїх візочків, кусаємо нігті і все дивимося вбік страшної шопи. Побачивши, що туди пішло двоє вояків, нервуємося ще більше, і чекаємо розв'язки.

Ось вони вже біля дверей. Стукають, щось кричать і раптом відскакують, бо зсередини чуються сухі тріскоти пострілів. Це лютить патрулю, і вона також відповідає вогнем. Зав'язується коротка, але завзята боротьба, яка остаточно закінчується перемогою патрулі: одного з напасників застрелили, а дівчину звільнили. Коли вона, бліда й понура, підходить до нас, ми не маємо відваги не то щось питати, але навіть зазирнути їй в очі, з яких котяться великі, холодні сльози...

Зараз же по тому інциденті запрягаємося у візки і знову їдемо в напрямі Тельтова. Погода зіпсувалася, і на зміну теплим, сонячним дням прийшли холодні дощі. В повітрі стоїть млосний сморід гниючих трупів, що валяються скрізь по дорозі й лісах, чекаючи похорону.

Нарешті Тельтов! Вірніше сказати, не Тельтов, а величезна купа руїн, що колись була Тельтовом. Однак, якимсь дивним дивом серед тих руїн ще збереглися люди, які, мов щурі, вилізають з румовищ і зникають знову, ніби провалюються крізь землю.

Але, добившись до мети нашої мандрівки, ми лише тепер розуміємо, наскільки наївною була умова: „Зустрінемось у Тельтові". Як і де було тут когось шукати? Це ж не село, а місто! Не десяток, а сотня чоловіків могли тут пройти непоміченими.

Та як би там не було, шукаємо якогось пристановища. Місцеві мешканці радять нам іти до табору, що міститься у великих бараках на краю міста.

Знаходимо вказані бараки, де вже повно всяких чужинців, що вертаються додому. Змішуємося з ними, щоб не бути такими самотніми, і постановляємо сидіти тут доти, поки не дізнаємося чогось про наших чоловіків.

У бараках гамірно, тісно і... голодно. Люди харчуються тим, що мають з собою, або ходять десь „промишляти". На самий наш Великдень французи роздобули десь червоної капусти і трохи вівсяної муки. Тим поділилися з нами, і ми справили „свята".

Так сиділи ми з тиждень, але ні наших чоловіків, ні будь-яких відомостей від них не було. Дальше вичікування не мало сенсу. Тому одного дня я умовляюся з панею Катею йти до Потсдаму і шукати там на умовлених адресах.

ЗА ДІЮЧУ КОНСОЛІДАЦІЮ УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ СИЛ І ЇХ АВТОРИТЕТНУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ

(Продовження зі стор. 2-гої)

4. Українські політичні чинники визнають у публічному житті нації такі основи для реалізації консолідації: свобода думки і слова, взаємна льояльність, чесна критика відмінних поглядів та порозуміння в справах одностайних політичних виступів назовні. Одночасно виключають поборювання осіб, ідей і рухів засобами клевети, інсинуації, очорнювання та денунціяції.

Це була перша консолідаційна плятформа. Я навмисно її зацитував і зацитую ще деякі, бо саме на цих цитатах хочу виказати, що:

1. всі ці, охоплені ними принципи і твердження актуальні й сьогодні, і під ними кожний з нас і сьогодні може підписатись, та що

2. коли всі зусилля для повної консолідації українських визвольних сил не дали бажаного результату, то не тому, що не було бази чи плятформи для такої консолідації, а майже виключно тому, що **українські політичні групи не придержувались устійнених, ухвалених і підписаних ними постанов та зобов'язань.** З цього я хочу теж зробити відповідний кінцевий висновок. Виходить бо, що ми хочемо і можемо сконсолідуватись, і треба нам ще тільки знайти засіб, як ту консолідацію вдержати.

Згадана Контактна Комісія розвивала свою працю аж до вересня 1946-го року. У вересні, згідно з попередньою підготовою, перетворено Контактний Комітет у т. зв. **Координаційний Український Комітет**, скорочено КУК. На засіданні того Комітету в дні 4-го жовтня 1946-го року представники Організації Українських Націоналістів (революціонерів) під проводом п. Степана Бандери виступили з КУК, заявляючи, що вони могли б працювати в Контактному Комітеті, але не можуть працювати в Координаційному Комітеті, який розширив плятформу Контактного Комітету з 12-го березня 1946-го року. Як же виглядала ця розширена плятформа КУК, що стала причиною — можна б сказати — одного кроку назад у консолідаційних намаганнях? Вона звучала:

1. Українські політичні організації, маючи на оці найвище національне добро, увійшли між собою в контакт, з метою переводити внутрішнє впорядкування українського політичного і громадського життя та координування національно-визвольних зусиль.

2. За передумову успішности цієї акції прийнято на конференції 12-го березня 1946 року такі засади (наведені вгорі).

3. До цієї акції можуть приступити тільки такі українські політичні організації, які повнотою признають постанови з дня 12-го березня 1946 р. та зобов'язуються їх виконувати.

4. Усі політичні організації чи групи, учасники цієї акції, мають повну свободу організаційної праці, поширювання і популяризації своїх ідеологій і програм, не порушуючи засад і постанов з 12-го березня 1946 року.

5. Усі політичні організації, що беруть участь у цій акції, зобов'язуються не переводити жадної акції загальнонаціонального значення, без попереднього повідомлення і порозуміння з іншими організаціями у спільному координаційному органі, та дбатимуть про те, щоб цю засаду прийняли і ті організації та установи, в яких учасники цього порозуміння працюють, чи які вони підтримують.

6. Усі учасники визнають, що обов'язком кожної суспільної та політичної української організації є скеровувати свої сили на здобуття державної волі українського народу та повернення йому народоправного ладу і соціяльної справедливости.

7. Учасники порозуміння вважають за конечне плекати і підтримувати добросусідські взаємини з визвольними рухами народів Середньої і Східньої Европи та народами Азії, щоб спільними силами прямувати до мирного полагодження державно-політичних і господарських проблем цієї частини Европи і Азії на основах демократичної національної рівности в етнографічних межах.

8. Усі політичні організації ставлять собі за дальше завдання, після успішного переведення координації, довести до консолідації українського політичного життя в спільному керівному осередку.

9. Для виконання цих засад покликується до життя Координаційний Український Комітет, зложений з уповноважених рівних представництв усіх політичних організацій, що беруть участь у цій акції.

10. Вищенаведені засади координаційної акції її учасники зобов'язуються подати до відома і виконання своїм членам.

Так виглядав цей другий, вже дещо надщерблений етап консолідаційних заходів наших братів у Европі.

Не від речі буде пригадати, що між покликанням до життя Контактного Комітету і перетворенням його в Координаційний Український Комітет, заіснували в політичному житті української еміграції в Европі деякі зміни і переставки. Поперше, там засновано нову політичну партію під назвою Український Національно-Державний Союз, скорочено УНДС, що постав із злиття політичної групи, згуртованої навколо Державного Центру УНР, із Українською Громадськістю, про що вже була згадка вище. З черги заіснував другий важливий факт у житті української політичної еміграції, що ним було створення політичної партії під назвою: Українська Революційно - Демократична Партія, скорочено УРДП. До обох цих партій, УНДС і УРДП, увійшли переважно еміґранти з Наддніпрянської України, до першої головно давніші, а до другої головно новіші еміґранти. Третім важливішим фактом у тому періоді треба вважати створення Союзу Українських Соціялістів, до якого ввійшли: Українська Соціял - Демократична Робітнича Партія (УСДРП), Українська Соціялістична Радикальна Партія (УСРП) і Українська Партія Соціялістів Революціонерів. Усі ці партії, хоч об'єднані в Союз, були репрезентовані в КУК кожна окремо.

Здійснюючи 8-му точку плятформи Координаційного Українського Комітету, деякі групи цього комітету, зокрема групи демократичного центру і соціялістичні, заініціювали під кінець червня 1947 року підготовчу працю для покликання до життя Української Національної Ради. Підготовча праця велася важко та повільно і тривала повний рік. До цієї акції включилась пізніше Організація Українських Націоналістів (солідаристів) під проводом полк. А. Мельника, а потім до неї приступив теж Союз Гетьманців-Державників та Організація Українських Націоналістів (революціонерів) під проводом п. Степана Бандери. Союз Гетьманців - Державників був у підготовчій комісії для скликання Української Національної Ради дуже коротко, точніше — його представники взяли участь тільки в одному засіданні, а опісля відступили від тієї акції на тій підставі, що формування Української Національної Ради зв'язано з державними традиціями УНР.

Українська Національна Рада

Немає сумніву, що завершенням дотогочасних українських консолідаційних зусиль було створення Української Національної Ради. Пригадаймо тільки коротко, як вона постала, як її прийняв український загал, що сталось опісля і який стан заісував сьогодні.

Дня 21-го липня 1948-го року Президія Української Національної Ради проголосила такий комунікат:

„Нав'язуючи до актів українського національно - державного будівництва і до традиції української національно - визвольної боротьби від давнього минулого по сьогоднішній день, та спираючись на волю діючих тепер українських політичних організацій, створено Українську Національну Раду. До Української Національної Ради увійшли представники діючих тепер українських політичних організацій, а саме: Українського Національно - Демократичного Об'єднання, Українського Національно - Державного Союзу, Української Соціял - Демократичної Робітничої Партії, Української Партії Соціялістів Революціонерів, Української Соціялістично - Радикальної Партії, Української Революційно-Демократичної Партії, Організації Українських Націоналістів (під проводом полк. А. Мельника) та Організації Українських Націоналістів-революціонерів (під проводом п. Степана Бандери). В днях 16-20 липня 1948 року в одному з міст Західньої Европи відбулася перша сесія Української Національної Ради. Відкриття сесії довершив Голова Директорії Української Народньої Республіки та виголосив державно - правну декларацію. Українська Національна Рада, по зложенні присяги усіх її членів, обрала свою Президію, в складі голови, чотирьох його заступників та секретаря. На місце дотеперішнього Виконного Органу, Українська Національна Рада прийняла до відома новий його склад, який зложив присягу перед Українською Національною Радою, як своїм зверхнім органом. Упродовж своїх засідань Українська Національна Рада схвалила свою Декларацію та важливі постанови загальнонаціонального значення, а між ними: створення національного фонду, національного катастру Світового Союзу Українців та інші, які передано Виконному Органові до реалізації. Створенням Української Національної Ради та Виконного Органу в новому складі постав спільно-єдиний українсько національно - політичний Центр, до якого від довшого часу прямували українські політичні організації".

Обмежений часом, я не маю технічної можливости з'ясувати усіх тих справ, що попередили і супроводили створення Української Національної Ради. Згадаю тільки, що її створено у висліді згаданих уже зусиль та на підставі т. зв. Тимчасового Закону про Реорганізацію Українського Державного Центру, схваленого 10-го червня 1948 року, який знову спирався на законах про „Тимчасове Верховне Управління" і про „Державну Народну Раду" з 12-го листопада 1920-го року. Закон з 10-го червня 1948-го року, що був схвалений, як „тимчасова конституція", складається з 34-ох статтей і мав би діяти аж до хвилини визволення України, скликання Української Конституанти та схвалення нею державного устрою, спертого на засадах західньо - европейської демократії. Проєкт закону з 10-го червня 1948-го року схвалили одноголосно всі українські партії, що первісно ввійшли в склад Національної Ради. Вже на вступі того закону сказано:

„Сучасні обставини, серед яких живе український нарід, вимагають найбільшої активізації українських визвольних змагань і посилення державнотворчої праці, як унутрі українського народу, так і на міжнародному форумі, а разом з тим об'єднання для цієї великої мети всіх членів української нації".

Пригадаю, що Голова Директорії УНР, сьогодні покійний уже Андрій Лівицький, який, на підставі тимчасового закону про реорганізацію Державного Центру, був скликав першу сесію Національної Ради, у своїй державноправній декларації на цій сесії, під впливом націоналістичних угрупувань, „вважав необхідним перед Високими Зборами ще раз ствердити, що Варшавська умова є документом минулого часу, вигаслим протягом півроку по його підписанні, нині необов'язуючим і неіснуючим".

Треба також коротко пригадати, як поставились до створення УНРади поодинокі українські угрупування, зокрема націоналістичні групи, бо вони видвигнули деякі застереження вже на самій сесії, або безпосередньо після неї. І так:

Організація Українських Націоналістів-солідаристів під проводом полк. Андрія Мельника в першу чергу привітала заяву голови Директорії УНР про недійсність Варшавського договору і ствердила, що вона не бере жадної відповідальности за минулу діяльність УНР і Виконного Органу, але приступає до активної участи в Національній Раді та новому Виконному Органі.

Інші і більші застереження видвигнула Організація Українських Націоналістів - революціонерів під проводом п. Степана Бандери. В своїй деклярації ОУН(р), з'ясувавши своє безкомпромісове ставлення до боротьби за самостійність і державність усіх українських земель, як підставу своєї політики, висловила погляд, що „сучасна політична ситуація не створює відповідних умов для діяння українського екзильного уряду, відповідно до вимог і престижу українського народу і до потреб сучасної самостійницької політики . . . Тому ОУН(р) визнає за доцільне надати виконному органові Державного Центру форму комітету, створеного відповідно до сучасних умов і вимог визвольної боротьби, а сама Національна Рада повинна стати домінуючим, систематично діючим підметним чинником в побудові і політичній дії". В дальшому ОУН(р) заявляла, що в міжнародній політиці всякі питання міждержавних об'єднань можуть бути вирішувані тільки в умовах суверенности, і тому „всі наші теперішні міждержавні етосунки повинні бути підпорядковані єдиній цілі — боротьбі за відновлення Української Суверенної Соборної Держави". Суверенність може бути досягнена тільки шляхом революційної боротьби українського народу, тому ОУН(р) вважає, що „центром революційної боротьби є і має бути в дальшому Українська Головна Визвольна Рада". УГВР і УНРада — на думку ОУН(р) — це дві різні формації, „які мають інший засяг та інший характер діяльности", а їх діяльність „повинна взаємно доповнятися". Відділивши таким чином засяг визвольної боротьби від безпосередньої діяльности УНРади, ОУН(р) висловлювала думку, що „основне завдання всього українства на чужині супроти визвольної справи полягає в тому, що воно має бути перед зовнішнім світом речником України, яка бореться", та здобувати для тієї боротьби симпатії і приятелів. Далі в деклярації ОУН(р) сказано, що „Українська Національна Рада повертає, як закордонний політичний центр і її діяльність буде виявлятися передусім у зовнішньополітичній акції", що „ОУН(р), приступаючи до Національної Ради, ні в чому ні змінює свого відношення до УГВР" та прагне до визнання УГВР Національною Радою і Державним

(Закінчення на стор. 4-тій)

Мілена Рудницька

ДВАДЦЯТИП'ЯТИРІЧЧЯ ПАЦИФІКАЦІЇ

(3)

Реакція українського громадянства

Поляки виявилися поганими психологами, коли думали, що пацифікацією приборкають українців. Народний гнів з приводу погромів був такий великий, що пропасть між українським народом і польською державою ще поглибилася. Зокрема сама форма репресій, а саме побої, в яких вилилася атавістична ненависть і погорда польського „пана" до українського „холопа", викликала якнайбільше обурення. Весь народ відчув пацифікацію, як образу людської і національної гідности.

Широкі народні маси відповіли на пацифікацію своєю участю у виборах, що відбулися в листопаді. Солідарність усього громадянства знайшла вислів у виборчому бльоку трьох українських партій: Українського Національ-Демократичного Об'єднання (УНДО), Української Соціял-Радикальної Партії і Української Соціял-Демократичної Партії. Без усякої агітації українські виборці голосували скрізь за кандидатів українського бльоку, манифестуючи таким чином, що стоять непохитно на українських незалежницьких позиціях. Отже пацифікація не дала полякам навіть провізоричного, виборчого, успіху. Лише безсоромними зловживаннями при виборах польська адміністрація зменшила кількість українських мандатів майже наполовину.

Про ширшу політичну акцію можна було думати аж по виборах, покищо згадані українські партії видали спільний комунікат, в якому відмежувалися від саботажної акції ОУН і протестували проти притягання до збірної відповідальности загалу неповинного населення за вчинки конспіративної організації. Цензура цей комунікат сконфіскувала.

Як завжди у важких для народу хвилинах, як захисник його прав виступив Митрополит Шептицький. Не зважаючи на свою важку довголітню недугу, яка приковувала його до кімнати, Митрополит поїхав у кінці вересня літаком до Варшави, щоб перед найвищими керманичами польської держави заступитися за народ. Пацифікація знаходилася в початковій стадії, можна було ще тоді припускати, що державна верхівка не схвалює погромів. Але Митрополита не прийняв Пілсудський, ні президент держави Мосціцький, а у міністра внутрішніх справ Митрополит зустрівся з грубою поведінкою. Після цієї невдалої інтервенції Митрополит, разом з іншими ієрархами Греко-Католицької Церкви, видав Пастирський Лист. Але й це послання влада сконфіскувала.

Тоді весь український Єпископат Галичини звернувся широким листом з дня 21 жовтня 1930 р., за підписом сімох владик, до Апостольської Столиці. В листі Єпископату змальовані були докладно звірства польських військових ватаг і нестерпна ситуація в краю. Був це перший опис пацифікації з авторитетного джерела, поданий у світ. Український Єпископат просив Апостольську Столицю інтервеніювати перед польським урядом. Ватикан і Конґреґація для Східньої Церкви фактично поробили в цій справі заходи у Варшаві, але фактичного успіху вони не дали: католицька Польща не рахувалася з інтервенцією Ватикану.

Пацифікація на терені варшавського сойму

Коли тільки почалися погроми, і чутки про них почали кружляти між закордонними журналістами у Варшаві, польська преса надрукувала урядовий комунікат, що у Східній Галичині відбуваються, мовляв, „маневри кавалерії". Таке саме пояснення дав журналістам на пресовій конференції, що відбулася 10 жовтня 1930 р. в Міністерстві внутрішніх справ, начальник національного відділу цього міністерства Сухенек, при чому заявив, що „маневри дали бажаний вислід". Вершком цинізму був комунікат міністерства закордонних справ з підсумками урядових репресій. Цей комунікат подавав до відома, що „під час пацифікаційної акції військо кватирувало в 117 селах, але тільки у вісьмох селах трапилися випадки побоїв. Стверджено — писалося в комунікаті, — що побої були вчинком старшого віком населення, яке таким чином мстилося за нещастя, що на їх села стягнула діяльність молоді. Розповсюджені українцями фотознімки побитих осіб або підроблені, або є це фота молодих людей, побитих власними батьками". До речі, також на міжнародному терені міністерство закордонних справ своїми викрутами й брехнями побило рекорд глуму над правдою і мораллю.

У соймі й сенаті, що вийшли з листопадових виборів, більшість мала „санація", себто політичний табір Пілсудського. Конституційна відповідальність за погроми самого Пілсудського, як тодішнього прем'єра, не підлягала сумнівам. Що більше: він був теж, правдоподібно, автором пляну пацифікації, подібно як належало йому й авторство пляну Берестя. Отже годі було чекати, що сойм із санаційною більшістю засудить погроми і дасть українцям сатисфакцію.

Все ж Українська Парляментарна Репрезентація, що вийшла з нових виборів, не залишила жадного засобу, що був в її розпорядженні, щоб з трибуни польського парляменту довести до відома публічної опінії жорстокі збиткування польського уряду над українським народом і вимагати за них сатисфакції. В сенаті подано інтерпеляцію до міністерства внутрішніх справ, а в соймі зголошено нагле внесення, що спиралося на великому доказовому матеріялі, з назвами соток місцевостей, прізвищами побитих людей і свідків, з описом фактів і докладними їх датами. В наглому внесенні українські посли пропонували вибір окремої соймової комісії для розсліду погромів і вимагали покарання винних і відшкодування за моральні й матеріяльні втрати.

Дебати над справою пацифікації відбулися спершу, 10 січня 1931 р., в бюджетовій комісії сойму, — згодом, 26 січня 1931 р., на його пленумі, де головним українським промовцем був Степан Баран. Речником уряду був міністер внутрішніх справ Складковський. Він твердив, що репресійна акція проти українців була конечна й доцільна і що жадних зловживань та жорстокостей при ній не було. Того самого дня сойм голосами урядової більшости відкинув українське внесення і схвалив резолюцію, що „сойм вважає розпорядження державної влади на терені трьох південно-східніх воєвідств за умотивовані й необхідні". Суди відкинули скарги на відшкодування, внесені окремими громадянами, яким військові експедиції знищили були майно. Одним словом, усі польські інституції: уряд, парлямент і суд, стали на становищі, що все, що погромники заподіяли українцям — побої, знущання, руїна українських установ і приватного майна — було в порядку.

Але інший погляд на цю справу мав культурний світ. Даремні були всі зусилля польської політики й дипломатії приховати перед закордоном правду і представити пацифікацію як невинну акцію, що мала нібито на цілі забезпечити в Західній Україні лад та гармонійне співжиття громадян. Про режим терору в Польщі і нестерпне становище українського народу під польським пануванням заговорила широко світова преса. Голосним відгомоном відбилася справа пацифікації на форумі Ліґи Націй, спричиняючи Польщі великі політичні ускладнення. З трибун чужих парляментів, на міжнародних конґресах, у комісійних нарадах міжнародних організацій розглядалися польські зловживання, при чому з уст авторитетних політиків падали різкі осуди польських метод правління в Західній Україні і багато заяв симпатії до українського народу. Жадна інша справа не підірвала так сильно в опінії міжнародного світу морального кредиту Версальської Польщі, як пацифікація. І в жадній іншій акції, веденій на закордонному терені після катастрофи визвольних змагань, українська політика не виявила стільки активности і не придбала так багато приятелів, як власне з приводу пацифікації.

Кінець.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Англії

10-річчя Союзу Українців у Великій Британії

У цьому році минає 10 років від заснування Союзу Українців у Великій Британії. Ця організація постала з ініціятиви гуртка українських вояків канадійських і польських збройних сил у найтяжчі часи під час другої світової війни, коли в Великій Британії був лише невеличкий гурток українців, які знайшли там притулок. Пізніше з Західньої Европи прибуло до Великої Британії ще 40 тисяч українців, внаслідок чого членство СУВ-у дійшло було до 28 тисяч. Тепер же, коли в Великій Британії залишилося близько 30-ти тисяч українців, СУВ має в своєму складі до 20 тисяч членів.

В Канаді

Український Католицький Музей в Саскатуні

В серпні цього року в Саскатуні, при Інституті митрополита Шептицького офіційно відкрито Український Католицький Музей. Серед зібраних експонатів є зразки українського одягу, керамічні вироби, різьби тощо. Одним з найцікавіших експонатів є вовняний ліжник з узорами, витканий 1805-го року. Його подарувала музеєві пані Анна Чуб, яка привезла його до Канади з села Розджалів, Сокальського повіту. Український Католицький Музей закладено в Саскачевані з нагоди цьогорічного золотого ювілею цієї провінції. В ньому будуть зберігатися для майбутніх поколінь культурні скарби, що їх привезли з собою чи виробили в Канаді українські поселенці цієї провінції.

Це вже другий з черги український музей у Саскатуні. Перший є музей при Інституті Петра Могили.

Рідні Школи в Канаді

Комітет Українців Канади через свою культурно - освітню раду видав заклик до всіх своїх складових організацій, щоб вони подали найповніші дані про всі Рідні Школи, що діють при церквах, товариствах тощо. КУК поставив за своє завдання у найближчому часі видати для всіх українських Рідних Шкіл єдині програми і підручники Канади.

Передбачається призначити в кожній провінції окремого інспектора з-поміж фахових учителів. Призначенням учителів і виданням програми та підручників надалі буде відати культурно - освітня рада при Комітеті Українців Канади.

Малярська студія К. Антонович

3-го вересня почався другий навчальний рік у малярській студії Катерини Антонович. Пані Антонович — це дружина відомого українського діяча Дмитра Антоновича, який був на еміґрації після першої світової війни і працював як професор історії у Празькому Українському Вільному Університеті.

Пані Антонович живе і працює у Вінніпезі від 1850-го року, бере активну участь в українському жіночому русі та працює над новими картинами, які не раз демонструвалися на різних мистецьких виставках.

● **Невідома особа вкрала** чотири поштові марки, що їх Филаделфійське Філателістичне Товариство виставляло на виставці в Норфолку, Вірджінія. Ці марки коштують 22,500 долярів і є власністю Етілі М. МекКой з Ню Йорку.

ЗА ДІЮЧУ КОНСОЛІДАЦІЮ УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ СИЛ І ЇХ АВТОРИТЕТНУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ

(Закінчення зі стор. 3)

Центром УНР. Крім того, ОУН(р) не погоджувалася з паритетним представництвом політичних партій і груп у Національній Раді, бажаючи побудувати це представництво на процентовому відношенні сил, яке мало б виявлятися в спеціяльно переведених для цього виборах. А тому, що склад Виконного Органу, на думку ОУН(р), не відповідав дійсному відношенню українських сил на еміґрації, ОУН(р) до того Органу не ввійшла, зайнявши від самого початку становище опозиції, до речі, початково прикладно льояльної.

Згадаю ще тільки, що створення Української Національної Ради було прийняте всіми іншими українськими політичними групами і, зокрема, українськими масами, як направду найбільший тріюмф української політики від пам'ятних січневих днів на Софійській площі в Києві. Це пункт української політики з обставинах поневолення України. Тому теж я вважав за необхідне — з уваги на ціль моєї доповіді і її тему — віддати цій справі дещо основнішу увагу.

Дальші події пригадаймо тільки побіжно і коротко.

Українська Національна Рада в своєму оригінальному і, можна б сказати, тріюмфальному вигляді не вдержалась довго. ОУН(р) з льояльної опозиції перейшла, виступивши з УНРади, в стан її головного противника, і почалася часто безкомпромісова боротьба, гідна кращого застосування. Сама УНРада втратила багатьох своїх видатних діячів, як покійного президента УНР сл. п. Андрія Лівицького, покійного Ісаака Мазепу, д-ра Степана Барана та інших. Крім того, в УНРаді почалися кризи, що їх загострила акція Американського Комітету визволення від большевизму. Глибокі потрясення перейшла й ОУН(р), що називається тепер Закордонними Частинами ОУН. Насамперед прийшло порізнення та гостра боротьба з Закордонним Представництвом УГВР, опісля прийшла відома справа „Двійки" та нове розбиття і взаємне поборювання. Тим часом з гострою критикою останньої політики УНРади перейшла в опозицію в цій інституції ОУН під проводом полк. Мельника. Виникли гострі суперечності між іншими групами в УНРаді, наприклад, між УРДП і сформованою в міжчасі Селянською партією під проводом п. Доленка. А коли мова про УНРаду та її головного суперника, ЗЧ ОУН під проводом п. Степана Бандери, то вражає такий факт:

УНРада, яка у внутрішній політиці безкомпромісово обстоює державні традиції УНРади з 1918-1920 років, отже, можна б сказати, стоїть безкомпромісово на засаді „передрішення", у зовнішніх зв'язках, як це наглядно доказувала заява голови УНРади, інж. Осипа Бойдуника, з приводу його резиґнації з того посту, пішла на деякі компромиси саме в справі того передрішення. Тим часом ЗЧ ОУН, які всіляко квестіонують доцільність того внутрішнього „передрішення", яке обстоює УНРада, виступають найбільшими безкомпромісовцями того передрішення назовні, і саме цим арґументом воюють проти УНРади. Парадоксальний парадокс — можна б сказати. А все це разом створило ситуацію, яка не сміє продовжуватись, якщо нам усім направду залежить на добрі української визвольної справи, про яке всі так запальчиво говоримо і в яке немає причини сумніватись. Фактичне внутрішнє і зовнішнє положеня, дійсний стан, як і нові голоси з Европи актуалізують сьогодні проблему потреби і необхідности відповідної консолідації та единої репрезентації українських визвольних сил більше, ніж будь-коли.

Я цілком здаю собі справу з величезних труднощів цієї проблематики. Але, проаналізувавши минуле та маючи на увазі загрозливий теперішній стан і, головно, з вірою в здоровий український глузд, я підношу цю справу на цьому нашому форумі. Підношу її не на те, щоб ми, українці американських країн, шукали для неї розв'язки та накидували нашим братам у Европі свою думку чи свою систему. Нічого подібного. Роблю це з єдиною метою: **запропонувати наше посередництво,** запропонувати наші — як кажуть американці — **„Ґуд офісес"** для внутрішнього українського замирення та для того, що я назвав створенням діючої консолідації українських визвольних сил і авторитетної репрезентації України у вільному світі. Досі ми, здається, мали в цих справах досить добру руку. Підвалини під консолідацію, хай і не досконалу, поклало посередництво нашого голови всч. о. д-ра Кушніра. Створення нашої Пан-Американської Української Конференції могло вплинути теж і на оформлення Української Національної Ради. А весь розвиток цих проблем у Европі переконує, що наші брати на европейському континенті, можливо, оцінюючи факт, що вже кілька наших ґенерацій виросло в атмосфері американської свободи, толеранції і народоправства, не погорджують нашим добрим словом, і яку б руку дружби, ради чи допомоги ми їм не простягнули, вона не зависне в повітрі.

Пропонуючи наше посередництво, ми не можемо поминути бодай натяку на принцип, як ми собі таку консолідацію і таку репрезентацію уявляємо. І це я зробив на початку моєї доповіді. Я пішов би ще один крок далі і — **без будь-якого і будь-для кого зобов'язання** — видвигнувши ще і кількома словами конкретну „точку зачіпу" для нової консолідаційної акції. В Европі існують в цій справі два крайні погляди: Угрупування, які вже сконсолідовані в УНРаді, стоять на становищі, що базою повної консолідації мусить бути УНРада. Угрупування, які є поза УНРадою, заявляють, що УНРада може стати такою базою. Ми запропонуймо їм відразу компроміс: УНРада повинна стати базою консолідації, але це „повинна" має відноситись і зобов'язувати обидві екстреми, себто з обидвох боків треба спробувати — як кажуть американці — зустрітись на половині дороги. Дальшою точкою зачіпу в тій акції я, знову ж без будь-якого зобов'язання, запропонував би відповідну форму моральних санкцій проти кожного, хто в майбутньому, після евентуального досягнення повної консолідації, поважився б цю консолідацію захитати або розбити. Я не хочу в цих справах конкретизувати своїх думок, я тільки їх видвигаю так само незобов'язуючо, як видвигнув деякі принципи. Я теж не думаю, що на всі ці теми нам ще потрібна довга публічна дискусія, бо всі ці справи вже так обговорено на всі лади, що в сьогоднішній ситуації, користаючи вповні з минулого досвіду, представники українських політичних груп могли б засісти до столу і, встановивши відповідний порядок, взятись за конкретне обговорення та завершення того великого діла, за яким ми всі тужимо і якого прагнемо, на яке очікує і якого вимагає від своєї політичної еміґрації Україна та яке з радістю прийняли б усі союзники й приятелі українських визвольних змагань, і якому на ім'я: діюча консолідація українських визвольних сил й авторитетна репрезентація України у вільному світі!

Сенатор Істленд не вірить, щоб Совєти дотримали слова

Вашинґтон. — Демократичний сенатор Джеймс О. Істленд заявив, що, згідно з зізнаннями на Сенатській Підкомісії Внутрішньої Безпеки, виходить, що Совєти не дотримують своїх слів, і тому вільний свт не може брати поважно совєтські мирові заяви. Істленд пригадував давніше зізнання американського військового губернатора Берліну, бриґадного генерала Френка Л. Говлі, який заявив, що на основі практики совєтським представникам не можна ніколи вірити. Те саме твердив і генерал Марк Кларк, який був американським комендантом в Европі, і часто мусів вирішувати багато справ із совєтськими чинниками.

Еспанія зголосила просьбу на допущення її до ОН

Мадрид. — Еспанський уряд формально зголосив до Об'єднаних Націй внесок на прийняття Еспанії в члени ОН, склавши вимагану деклярацію, що Еспанія зобов'язується виконувати свої обов'язки згідно з чартером ОН. Еспанія належить вже до різних аґенцій Об'єднаних Націй, але її вступ до ОН заблькований кількома резолюціями, в яких таврувалось „фашистський режим генерала Франка". Така резолюція, прийнята осінню 1946 жав, що їх доступ до ОН заборонила резолюція, прийняроку, поручала членам ОН бойкотувати Еспанію. Дехто з членів ОН може зараховувати Еспанію також до дерта при засновуванні ОН, а саме, що не можуть належати до ОН ті держави, які постали при допомозі держав „осі" (Італія-Німеччина). ЗДА, Англія і Франція висловились в 1946 році також проти теперішнього еспанського режиму. Зате від 1953 року наступила зміна: тоді ЗДА й Еспанія підписали договір, за яким ЗДА дістали на території Еспанії морські й летунські бази. Делеґат Еспанії в ОН Кебот Лодж заповів, що ЗДА будуть підтримувати внесок Еспанії. Підтримають його також всі південно-американські держави.

● **У Женеві** відбулось 17-те з черге засідання американського амбасадора Джонсона з комуно-китайським амбасадором Ванґ Пінґ-наном. У двогодинній розмові перевірено ще раз справу ступневого звільнювання цивільних американців комуно-китайським урядом та устійнено процедуру, про які дальші справи вони будуть говорити. Китайці хочуть розпочати інформаційні переговори з американським делеґатом про можливості визнання комуністичного режиму Америкою, допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй та про справу Формози.

● **Совєтський уряд** звільнив перших 15 німців від часу перебування в Москві канцлера Аденауера. Разом з ними звільнено 12 французів, двох бельгійців, одного швайцаря й одну голляндку. Всі вони були засуджені за „воєнні злочини".

● **Експедиція** Колумбійського Університету в Ню Йорку відкрила на дні океану у віддалі 100 миль від стейту Ню Джерзі вигаслий вулькан. Науковці твердять, що цей вулькан ніколи не вибухав понад поверхню океану.

● **Команда Армії** домагається збільшення на 3,000 місячно числа рекрутів, а також збільшення числа військових інструкторів, щоб вишколювати добровольців, які голоситимуться до шестимісячної служби як майбутні резервісти.

Спорт

УКРАЇНА — МОНТРЕАЛ ВІЦЕ-МАЙСТРОМ КАНАДИ!

Торонто. — Футбольний фінал Канади між командами СТ Україна — Монтреал та Роялс ФЦ Ню Вестмінстер (Британська Колумбія) закінчився в серії трьох змагань вислідами — 1:3, 1:1, 2:2 воріт. Цьогорічний фінал під оглядом якости, був найкращим в історії канадійського Футболу. СТ Україна, Монтреал — добула віце-мистецтво Канади, що треба щиро привітати — як найкращий український успіх на терені Канади, за останні роки. Поверх 11,000 глядачів було присутніми на Стадіонах Фред Гамілтон і Бродвю на 270-мінутовій всеканадійській футбольній прем'єрі. Завдяки першому виграшові 1:3 (психічне заломання Монтреалю), Роялси стали футбольним чемпіоном Канади на 1955 рік. Україна, Монтреал — виказала велику жертвенність команди і фізично - духовий гарт окремих змагунів. Чашу Канади ім. Карлінґа передав переможцям делеґат ФА Канади — Т. Кеттрілл.

Сумарично СТ Україна, Монтреал добула 2 реміси і 1 програ — відношенням воріт 4:6. Ворота для України добули: Васьків — 3 і Палінський — 1.

Український репрезентант Квібеку виступив в складі: Мек Аюлей, Голіяш, Королюс, Мартін, Палінський, Дрейк, Полонський, Тедеско, Шило, Васьків, Грицин, Бучанан, Безпалюк, Бачинський Ю., Пилат.

Богдан Прудиус

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во Укр. Січ Відд. 39 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 2-го жовтня, о год. 3-ій попол., в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на збори. В суботу, 1-го жовтня від год. 8-10 веч. і в неділю, 2-го жовтня від год. 12-3 попол., можна вплачувати вкладки. Проситься ласкаво довгуючих членів вирівняти всі залеглості. — Управа.

Посмертна Згадка

АНТОНИНА ТЕПЕР, довголітня членка Відділу 206 УНСоюзу в Вунсакет, Р. Ай., померла 16-го вересня 1955 р. в 64 р. життя. Походила з села Новосілка Грималівська, пов. Скалат, Галичина. Покійна була примірною Громадянкою. Оставила в смутку мужа Гната, чотирох синів, Володимира, Петра, Стефана і Євгена. Похорон відбувся в неділю, 18-го вересня з дому жалоби до Укр. Правосл. Церкви св. Михаїла, а відтак на цвинтар на вічний спочинок. — В. Ій П.!

І. Кокольський, секр.

ТАРЗАН, ч. 3549. Прикривають копання

Тарзан і Шерман працювали цілі години, розкопуючи м'яку землю. — Це вже майже досить, — міркував Тарзан. Нараз він почув голоси! — Зближається час, коли я маю стати жертвою, — сказала мавполюдина. — Продовжуйте копати, і якщо я не вернусь, принаймні ви зможете втекти!

Коли вартові зблизилися, Тарзан скочив до них, поки вони могли зауважити тунель. — Ага, — глузливо промовив один, — в'язень нетерпляче хоче згинути!